

Indra's net

Op het Holland Festival, mijn favoriete festival, bezocht ik afgelopen zomer de première van *Indra's Net*, een voorstelling door Meredith Monk en haar Vocal Ensemble. In deze voorstelling geeft Monk de oude boeddhistische legende 'Indra's Net' gestalte. In de verblijfplaats van de verlichte god Indra, koning van de hemel, hangt een wonderbaarlijk groot net. Het strekt zich oneindig uit. Aan elk knooppunt van het net hangt een glinsterend juweel. Omdat het net oneindig groot is, zijn de juwelen oneindig in aantal. De sprankelende juwelen hangen daar, opgehangen in en ondersteund door het net, glinsterend als sterren, oogverblindend om te zien. Elk juweel waar je naar kijkt, weerspiegelt ook alle andere juwelen, zodat het reflectieproces oneindig is. De legende van Indra's net laat onze onderlinge afhankelijkheid zien, de onderlinge afhankelijkheid van alle levende wezens. De juwelen spiegelen elkaar en één rimpeling in het net veroorzaakt een oneindige rimpeling. Verandert er iets, dan verandert alles. Het beeld van Indra's net vind ik een prachtige

metafoor voor de onderlinge verbondenheid van al het levende. De klimaatcrisis is een heel duidelijk voorbeeld van wat voortvloeit uit een gebrek aan besef van onze verbondenheid met al wat leeft.

Evenals de vluchtelingencrisis, waarin landen elkaar de bal lijken toe te willen spelen, het nemen van daadwerkelijke verantwoordelijkheid nauwelijks op gang komt en verbondenheid ver te zoeken is. Met als gevolg een toenemende traumatisering van migranten.

De in deze tijd veelvoorkomende polarisatie tussen en fragmentatie binnen groepen zou je kunnen zien als een scheur in het net.

Ook de zo in opspraak zijnde generatieve AI-modellen maken gebruik van een net. Door grote hoeveelheden bestaande data te analyseren worden er patronen en structuren ontdekt. Op basis daarvan genereert het model nieuwe inhoud. Hoe groter en complexer het netwerk is, des te groter n complexer de output kan zijn en des te complexer ook de opdracht is die het netwerk kan verwerken.

In beide gevallen is sprake van een alomvattend netwerk. In het eerste geval betreft het de onderlinge verbondenheid van al wat leeft, in het tweede geval door de mens geïnitieerde invoer van data en modellen die zichzelf doorontwikkelen. Dit datanet lijkt niet zozeer te kunnen scheuren, als wel fouten te kunnen bevatten, die verstrekende implicaties kunnen hebben voor ons dagelijks leven. Denk aan de Toeslagenaffaire. Het omvangrijke datanet heeft gevolgen voor wat er uiteindelijk plaatsvindt in het universele net, Indra's net. Niet alleen door de doorwerking van mogelijke fouten, maar ook door de enorme ecologische footprint, de grote hoeveelheid energie die het kost om gebruik te maken van deze nieuwe computergestuurde mogelijkheden en de impact hiervan op de aarde en het klimaat.

Wij allen nemen (een deel van) het netwerk waar vanuit ons eigen perspectief. Dit komt pregnant aan de orde wanneer wij kennismaken met gedachten uit een andere cultuur, taal en/of een andere context. Onze eigen mening (blijven) zien als van een hogere orde, kan leiden tot een manier van leven waarin de ander tot je beschikking staat (als slaaf, seksobject, uitbuitingsobject). Alleen wanneer wij verschillende perspectieven en gevoelens naast elkaar kunnen laten bestaan, is er sprake van het zo belangwekkende besef dat wij onderling verbonden zijn.

Als groepstherapeuten zijn we gelukkig vertrouwd met denken in verbondenheid. Wat gebeurt er in de groep als geheel? Wie heeft welke rol? Wat leeft er in het onbewuste van de groep? Mijns inziens is dat van onschatbare waarde. Wij zouden veel meer naar buiten kunnen treden met onze

kennis en kunde en meer kunnen bijdragen aan het duiden en (bij)sturen van groepsdynamische verschijnselen die zich in onze maatschappij voordoen. Als voorzitter van de nieuwe sector de Maatschappij als Groep (MAG) kan ik het niet laten onze expertise te blijven noemen.

Voor u ligt een prachtig nieuw nummer van *Groepen*. In dit nummer vindt u een (her)publicatie van een artikel van Catherina Mela. Zij sprak op het afgelopen NVGP-congres uitgebreid over de trauma's van migranten, haar artikel is hier een weerslag van. Salvatore Vitale bespreekt in dit nummer uitvoerig de betekenis van ChatGPT en AI voor de groepspsychotherapie en opent zo een belangrijke discussie. Terugblikkend op de Covidpandemie doet ondergetekende verslag van tal van groepsdynamische verschijnselen die zich in deze periode voordeden en wordt een mogelijke verklaring gegeven voor regressieve verschijnselen als polarisatie en fragmentatie. Verder in dit nummer een mooi artikel over schematherapie, geschreven door Kristel Traa-van Hooijdonk, Martine van der Laan en Amy van der Stigchel, een verslag van de NVP-studiedag in december door Leo Zoutewelle en een wederom verrassende column van Sandra Schruijer. Ten slotte, als groot liefhebber van poëzie, wil ik u dit prachtige gedicht van Adam Zagajewski niet onthouden, wanneer u langzaam de herfst in glijdt en de problemen in de wereld u teveel dreigen te worden.

Monique Leferink op Reinink

Probeer de verminkte wereld te bezingen

Probeer de verminkte wereld te bezingen.

*Denk weer aan de lange junidagen,
aan de rozijnen, de druppels van rosé.*

*Aan de distels die de verlaten erven
van ontheemden stelselmatig overwoekerden.*

Je moet de verminkte wereld bezingen.

*Je hebt sierlijke zeiljachten en schepen gezien;
een ervan had een lange reis voor de boeg,
een ander wachtte slechts het zoute niets.*

*Je hebt vluchtelingen gezien die nergens heen gingen,
beulen gehoord die een lied van vreugde zongen.*

Je moet de verminkte wereld bezingen.

*Denk aan de momenten waarop jullie samen
in de witte kamer waren en de vitrage bewoog.*

Keer terug naar dat concert, toen de muziek losbrak.

*In de herfst verzamelde je eikels in het park
en de bladeren wervelden boven de littekens*

*van de aarde. Bezing de verminkte wereld
en het grijze veertje, dat een lijster heeft verloren,
en het zachte licht dat dwaalt en verdwijnt
en steeds terugkomt.*